

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 14441

BAYKHT OYFN ALTEN MARK :

Issac Leib Peretz

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

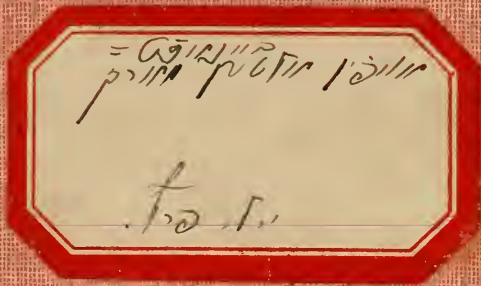
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ISBN: ISBN:0-657-14441-X
Barcode/EAN: 9780657144418

Old Call #: 3585

Digitized by the Internet Archive
in 2013

<http://archive.org/details/nybc214441>

י. ל. פרץ.

פּערלאַג „ביכער-פאר-אלע“ וואַרשע.

י"ל פּרץ.

== ביינאַכט ==

אויפן אלטען מאַרק

== דראַמאַטישע פּאַעמאַ ==

== אין פיער אַקטען. ==

דרוק „האַר“ וואַרשע, דלוגאַ 11

1907.

НОЧЬЮ НА СТАРОМЪ РЫНКЪ.

Соч. И. Л. Переца.

Издание „БИХЕРЪ-ФАРЪ-АЛЭ“.

ВАРШАВА.

Типографія М. Кринскаго, Долгая № 11.

1907.

ביינאכט
אויפן אלטען מארק.

וועס מען עס פערדאנקט,
דערלאנגט . . .

די סצענע.

אין אלטער פֿיער-עקוג-לענגליכער מארק. הנוער פֿון
פֿערשועדענע - פֿארב, פֿאסאָן און גרויס.
צווישען זיי:

א שענק - אונטער א שרעקנדיגער שולד און א פֿעל-
שער-שטוב; דערביי א רויט-קרניץ-לעמפל און דריי טעשענע
מעלער אויף א דראָט.

פֿון הונטער-גאסען איבער די הנוער הייבען זיך:
רעכטס - א שווערער, אלטער, אויסגעקרוימטער שנהל-
דאך, מיט א וועטער-פֿעהנדעל אין געשטאלט פֿון א האָהן.
לינקס - מחורם און קרניץ פֿון א קלויסטער.
אין ווינקעל ביים הונטער-גרונד - א רויטער
פֿאבריק-דאך מיט בלעכענע און ווייס-געמויערמע קיימפענדלעך.
א ליניע פֿון עטוואָס שומערירענדען קוועל לויפט, מיט-
לענדיג איהם אויף צוויי גלייכע העפֿטען, איבער דער לענג
פֿון מארק ארויס, אין פֿערלוערט זיך ביים האָרוואַנט.
א שנהל-געמקל רעכטס; א קלויסטער-געסעל לינקס.

עם שפיעלען;

א לך.

מעניטען:

לעפענדיגע:

וויבער.

קינדער.

קאמושער אלבער.

פערשפעטגמע סוחרים.

שכורים.

צוויי מידלעך.

יונגע לייט,

א נאכט-מידעל.

אין ארפויטער.

א שאכער.

אין אייבסהענדלערן.

א לאמבען-קעשער.

א דיכטער.

א וואנדערער.

„ער“ אין

„זי“. צוויי פארען.

א שמיסער פון א בויד.

מענשען פון א שטוב.

א רופא .
נושאים=לייט .
א שוהל=קלאפער .

פון עולם התהו :

„ער“ אין
„זי“ .
א צנועה .
סוחרים .
בעל עגלה'ס .
בעלי=בתים .
א שקיב מרע .
ארבויטער . צווישען זיי :
א ברינדער .
א לאמער .
א געקעפטער .
א סאלדאט .
א געהאנגענער .
משקילים .
צוויי חכרות יונגע לייט .
א דיכטער .

פון קבריים ארוים :

גרייז=גראהע ממים .
שוהל=נבאים .
בעלי בתים .
למדנים .
אלטע אפקורמים .
יונגע לייט .

א מוטער מיט
א טאָכטער.
הַקָּדוֹת.
קונדער עלטערע און יונגערע.
מנדלעך און
וויבלעך.
א פֿתּוּלָה.
א פֿחור.
יוסל.
מלכה.
שמשים.
א פֿלָה.
א בּוֹנֶת.
אין ערשט געטטארבענער.
בלונדע מתים.
א יונגער אַפּקוֹרם.

אַ פֿאַר פֿערד. און
נישט לעבענדיגע:
א בּוֹד.
א ווּיגער.
דער מאָרגענשמערן און
דער האָהן אויפֿ'ן שוהל-דאָך.

צווישען אמן אקט און דעם צווייטען געהט פֿאַרביי נו אמן מונט.

ערשטער אַקט.

(וויכער, קינדער, קאמושער אלטער, פֿערשפּעטיגטע סוחרים).

ביי מאַנכע טויערן שטעהען וויכער און רעדען,
און סודען זיך פֿארן ארענגעהן. עס ווערט זיך געזע-
גענט, דו הענד געדריקט און וויכער געשטאנען, און
גערעדט. קינדער און מאַרק שפּוועלען זיך. און אַ ווונקעל
דריי, פֿוער מוידלעך - און צווישען, צוויי יונגלעך - און
פֿערד אין יאָגען, און טרייבען זיך קרייץ און קווער.
און מוט מאַרק, זונגענד, פֿאַר מעדקייט שוין
אַהן ווערטער, שפּוועלען מוידלעך אַ ראָד.

Andante.

אויסגאנג

דאָס געזאָנג מוט'ן טאַנץ לעשען זיך, חו צום איינ-
שלאָפֿען. פֿון אונטערגעסלעך יאָנט פֿון צייט צו צייט
אַן אַ פֿערקלאַפֿען פֿון אַ שווערער געשעפטס-טוהר, פֿון
פֿערלעגען אַ קווער-אויזען, אַ סקרופֿ פֿון איין אלטען
שלאָס א. ד. ג. דאָס ערשטערט: וויכער הויבען זיך אָן
געזעגענען, מאַנכע קינדער טרעטען אַרויס פֿון ראָד,
וואָס דרעהט וויכער, וון פֿערקלומט, שוין נישט צווישן
געשלאָסען...

א מוידעל

(פון ראָד אַרױסטרעטענדױג).

מועד ווין אַ ליים!

א צווייטם

(צוקומענדױג).

ס'איז קהל... .

א דריטם.

אַהן יונגלעך און קיין שפּועל —

א יודענע.

אַ נוטע נאכט! קינדער, אהנים!

קינדער.

באלד! באלד!

א פירטם

(בע די צווייטן).

זי טאכט יעקער, זעהט!

ווייבער-שטימען:

— קינדער!

— ס'איז שפעט!

— דאָס עסען ווערט קאלט —

דאס יונגעל, וואס טרױבט אן.

אַ היים, פֿערדאלע, וויאָ! וויאָ!

דער קאמישער אלטער

(קומט אַרױס פון מױזער, און נעגלױט, מיט אַינן אַרױבערגעוואָרפֿענעם גרױלען שלאָפֿראַק, און אַ ווטסע שלאָפֿטיין אױבער די אױערען. וועקענדױג מיט אַ פֿלעקערױניש).

אַ — שאַ! אַ — שאַ! אַ — שאַ!

(קינדער צעלױפֿען נאָך מיט געלעכטער, וויבער לאָזען ווי דורך און פֿערשווינדען און די טהױערען. דער קאָמישער אלטער צוהט נאָך שטאַלץ-ונגערויט און לאַנג-ואַס צורוק. עס קומען אָן

פֿערשפּעט־גוטע סיחורים .

ערשטער און צווייטער

(נעהען פֿון שוהל-צוים קלויסטער-געסעל) .

דריטער און פיערטער

(פֿון קלויסטער-צוים שוהל-געסעל) .

פינפטער

(פֿערמאכט זיין געשעפט אין מארק און געהט צוין א טויער ,

קלונגענדיג מיט די שליסעל) .

ערשטער .

פֿערקויפט אלט-ווארג א וואַגען . . .

צווייטער .

אַבער אלץ אויף באַרג —

דריטער .

מיך ציפט דער מאַגען !

ערשטער .

האַב איך אַ וואַרג !

איך — גיב מעהר אלס פאפיער ?

פיערטער .

וויילסט פֿליאקעס ? קום אריין צו מיר .

פינפטער

(קומט אין מארק אריין , נייעסנדיג און קלונגענדיג מיט די שליסעל) .

האַב איך אַ קאטער !

ערשטער

(צוקומענדיג) .

נעהם אויף שוויצען —

פיערטער

(דיטא) .

טראָג קאלאַשען טיעפֿע !

צווייטער.

געכטען געווען אין טעאטר...

פינפטער.

איך געה הינט אויף אַסיפה...

ערשטער

(צו'ס פֿינפטען).

געהמסט פֿונק און צוואנציג פראצענט?

פינפטער

(ניקט).

ווע - נוג -

צווייטער.

גענוג... גוט איך די הענד!

פינפטער.

נו... גע=גע=מאכט...

(געוויינט זיך).

נוט=מאכט. גוט=מאכט. א גוטע מאכט...

(צוגעהן זיך).

שפורים

(זענען ארויסגעקומען פֿון שענק, וואָס פֿאַרמאכט זיך הונטער זיי).

ערשטער

(וואקלט זיך).

איהר זעהט?

אויף איין ברעט!...

צווייטער

(זינגט; אנדערע האפען אונטער).

פֿרעהט איך, זינגט!

טרינקט!

ווען, אז נישט איצט?

בעכער - קלינגט!

ליעבט אייך, טרינקט!

ס'לעבען פֿערבלויצט!...

פֿאר'ן טויט איז קיינער נישט בעשויצט!

ערשטער.

נישט בעשויצט!...

(וואקעלט זיך, פֿאלט; אנדערע, נישט בעמערקענדיג עס - אָב).

צוויי מיידלעך.

ערשטע

(לעזט אַ ברויך ביי'ן אַ לאַמטער).

צווייטע.

וואָס שרײַבט עך?

ערשטע.

נאָר אַן מיר גלייבט עך -

אַן זיין איינציג, נישט פֿערלאַשענעם שטערן!

(מאָן-ענדערונג).

עך קושט מיר די אויגען, די בלאָהע -

צווייטע.

האַבען האַסט'ן גראָהע -

(אָב).

יונגע לייט.

(שטימען).

- דער עיקר יאָקלים -

- אַ לערער תלום -

- איין ענגער האַרזונאַנט!

- אַ פֿאָלק, ווי אַ מענטש, מוז האַבען אַ הויט!

– דערווייל – אסנים –
– רויך און געבעל – ניש' מעהר –

דאס נאכט-מיידעל.

קומט מיט מיר, ווער...

(יוגע לנט צערשטרעקן זיך,

צון איין אונטערקומענדיגען ארבייטער).

דו... דו ביזט דער שענסטער, דער בעסטער...

ביזוועל דיך ליעבען –

ארבייטער.

שוועסטער!

ווי האסט דו דיך אזוי פֿערגעסען? ...

דאס נאכט-מיידעל.

ד'בין הונגעריג... גיב אייף עפעס עסען –

ארבייטער.

שוין א חודש, אז איך שטרעק –

דאס נאכט-מיידעל.

(שטרענג).

נו, שוויג!

(צוגעהען זיך).

דער שפור.

ליג איך! ... אזוי וויל'ך ... אויסגעשטרעקט...

ווי היימיש די ערד שמעקט...

אָהן הענד די געזעה גלעט-זי...!

און מאמע-לשון רעדט זי...!

מאמע, איך זייג ביי דיך –

נאכט-מיידעל

(צוקומענדיג).

קום צו מיר, ... קום צו מיר –

שבור

(פֿון מיידעל אויפֿגעהויבען...)

גוט... זעהר געעהרט...

פֿרייליין... שמעקסט אויך נאָך ערד...

פֿיהר מיך, פֿיהר!

(פֿינדע אָב.)

„ער און זי“

(קומענדיג פֿערטראַכט פֿון קינגען-איבער-וויטען. שלאָגען זיך פֿמעט אָן.)

ער.

פֿראַל ניש' צוריק!

אין דער פֿינסטער ברענען דינע אויגען!

נאָר צופֿאל גיט גליק...

לאָז, לאָז דורך זיי זייגען

די נשמה אויס פֿי דיר -

און דו - פֿי מיר!

נישט גערעדט! נישט געפֿרעגט - געניעסען!

דאָס מינדסטע וויסען לעמט,

מען פֿראַלט צוריק דערשראָקען, פֿערשעמט...

ס'פֿערבליהט איידער ס'בליהט...

נאָר דער אונבעקאנטער אָבגרונד ציהט,

נאָר אין זיין פֿינסטערער שוים

פֿלאַמט-אויף די מוסטשע רויז...

בליצט-דורך דער שוידערהאַפֿטער בליץ...

אין דער פֿינסטערער היץ,

צוויי שאַטענדיג דורכגעפֿלאַכטענע זעלען...

וועלען אויפֿפֿלאַמען רויט -

און בעגליקען זיך צום טויט,

און פֿי צום טויט קוועלען...

(אָב.)

(צם געהען נאך דורך)

א שאכער

(מיט א קעסטל אויף די אקסעל).

אייז אויבס-יוודענע

(מיט א קארב אין דער האנד).

א יונגעל מיט א מיידעל

(וואס האָבן, קענט, נישט וואו צו געמינגן אין קוקן זיך

ענטשפּרעכענדיג אום).

(שטילע פּויע).

דיכטער

(טרעט ארויס אויף א באלקאן).

(דעקלאמירט).

א שטיל פּערסודעטע נאכט

האָט איינגעהוילט דעם מאַרק דעם אלטען.

טהור, טויער און לאָדען פּערמאכט.

דאָך, דורך מאַנכע טהור-און לעדען-שפּאלטן

שפּאַרט זיך אַרויס, שטראַהלענדיג-רויט,

דער פּלעיס... די נויט...

אַפּשער הימניש גליק און שפּויל...

שאַטענדיג-קנהל

א ווינדעל יאָנט

און צוטראַגט

א שטיל, שטיל גערויש:

פּון שענק א טרונקער-געפּלויש,

דעם לעשערס: טיפּ-טאָפּ, טיפּ-טאָפּ...

הילכענדיג טרעט ער און שווער...

וואו ער שטעלט זיך אָפּ, גיט אַ קלאַפּ,

שטאַרבט אַ לאַמטער...

• (טאָן-אַנדערונג)

נאַכט, לעשער!

לעשער

(לעשענדיג דאָס לעצמען לאַמטער)

נאַכט, דיכטער!

• (אָב)

דיכטער.

פֿערדאָשען אַרע דיכטער...

פֿאַר דאָס שיינען אַרץ העלער און העלער,

טהורם און קרייז... די מעשענע טעלער...

דאָס רופֿאָס לעמפלד הייבט שטאַרקער אָן צו בליצען,

און דער וועכטער קומט, דאָס מאַרק צו בעשניצען.

וועכטער

• (אַנקומענדיג)

איך בין אויף מיין אָרט!

דיכטער

(צום הימעל געווענדט).

געלאָשען ווערט אויך דאָרט!

וואַנדערער

(שווימט, ווי פֿון געפֿיל אַרויס).

דער זעלבער הימעל... די זעלבע שטערען...

די זעלבע ערד...

און דאָס אויער הערט.

און ווערט נישט מיעד צו הערען;

און דאָס אויג ווערט פֿון זעהען נישט זאָט...

פֿיס ווערען מאַט...

(שפּרינגט אַראָב פֿון אַ וועליסאָפּעד; קוקט זיך אַום).

דיכטער .

אין מערב-ראנד

שאפט א פערבארגענע זאנד .

רויכונגע נעכט שפונט-זו

וויסע פערעמלעך פינט-זו ,

נעצען , נעצען שטריקט-זו

פאר לכה אין שטערען ...

(טאן ענדערונג)

עס ציטערט די לבנה -

זילבערן גאנץ ...

עס טרועפען די שטערען

ן גאלדונען גלאנץ ,

ווי טרערען ... ווי טרערען ...

וועכטער

(אומגעהאנדג)

מענשען רעדען צו זיך !

וואס ארט עס מיך ... וואס ארט עס מיך ?

וואנדערער .

דא וועל איך רוהען , ביז עס וועט טאגען .

אין דאס הארץ , וואס הערט נישט אויף צו נאגען .

זאך זיך אליין שפונען אין וועפען

פון יענער זייט לעבען ,

פון יענער זייט לעבען ...

(ועצט זיך אויף א שטיין ביים טויער) .

וועכטער

אונרוהיגע מענשען ... אונרוהיגע צייטען !

דיכטער .

די נעצען צעוואקסען זיך , צעשפרייטען !

שטערנדליך שרעקן=זיך.
לעשען=זיך, וועקען=זיך...
און ווערען, ווי גאלדענע פֿישליך געפֿאנגען...
אונטערגעאנגען.., וויטער אונטערגעאנגען!
צינד — די לבנה!

א טיך, א בויג!
גיט דעם לעצטען צאפעל...
ווי אהן איין אפעל
א בלינד אויג,
ווי א שימעל,
האט זיך אויסגעשפּרײט,
א וויסער טויטער הימעל —
וועכטער.
נײַן מאָס רייד!

(פֿײַנע).

דיכטער.

עפֿים קלינגט... עפֿים קאלאטעט...
א שוואַרץ פֿערבלאטעט
גראָה=ליינענע טע בױד ווערט געצױגען...
דער שמיטער דרימעלט... הויט און בױנער
די פֿערד; זוכען מיט פֿערלאָשענע אויגען
א טראַפען, א גרעזיל צווישען שטױנער...
עפֿים דערשרעקען זיך די פֿערד!

שמיטער

(חאפּענדיג לױצען און בײַטש).

פֿאַרײַם, שױער גישט אימוגעקערט!

(שמיסט).

דיכטער.

גלייך זיי וואָלטיקן עפּים דערזעהן -

וועכטער.

אונרוהיגע צייטען, אונרוהיגע פֿערד !

שטיימען פון בויד.

וואָס איז געשעהען ? וואָס איז געשעהען ?

די פֿערד

(לאָזן זיך אַראָב אויף הינטערשטיק פֿיס, רעסען אויס גאלאָפּ אין אַ געסול אַרײַן)

דער לע

(בעזונדער זיך, געהענדיג פֿון טיעפֿען הינטערגרונד צום מאַרק צו).

דיכטער.

אין געדיכטען געפּיל טוייען זיך פֿערשוואַמען

די אלטע מויערן -

גלייך זיי בעדויערן

עפּים אָדער טרויערן

אָדער פֿאַרשטען זיך פֿאַר דעם, וואָס דאַרף קומען.

(אָב).

וועכטער.

נישט דאָ זיך וואָס צו שעמען...

ך' בין מייער !

אַ גאַנצען טאָג געהאַמערט און געשמייער...

בלויערנע ברעמען !

(וועגט זיך, שפּאַרט אָן דעם קאָפּ אָן אַ וואַנד).

שווער צו וואַלען ביז אין דער פֿרייה !

(געניצט).

(מוט אַ בלוק צום קלויסטער, דערנאָך צו דער שוהל).

וואָל היטען דער אָדער די !

(פֿון דרױמעל).

עס ווילט... עס ווי — — לט
ויד אזוי שלאָפֿען...

(שלאָפֿט אײן).

דער לֶךְ

עקומט צו, שאַקעלט מיט'ן קאָפּ; נעהמט פֿון וועכטערס האלד דעם האָרן.
קוקענדיג העהניש צום-הומעל ארויף).

דיין עבענבילד!

(פֿאַרהאַנג).

צווייטער אַקט.

דער לֶץ

(וואָס האָט, קעגנטיג, געפֿילט, און קעגנטיג, דאָס פֿיפֿטע פֿון מויל.)

אויפֿגעפראַלט, — מיט אַ פֿיף! —

זײַ שאַטען־טהור!

(רופֿענדיג.)

אויפֿגעפֿעסט!

קראַכמאל־שטיף —

צוויי און צוויי אין פֿיער!

גאַלדגעוויכט און זילבערטעסט!

ארויס אויפֿן שפּאַציר!

אויפֿגעפראַלט די שאַטען־טהור!

מאן מיט מאן, זייל מיט זייל,

בארג מיט בארג,

אויבערן מארק,

אויבערן אַלטיען מארק

שפּאַצירט אַ ווײַל!

(מיט קאָמיש פֿערבֿטענדיג, הענד־בעוועגונגען הונטער־וועלאַכט אָב.)

וואַנדערער

(פֿון דרויסען.)

עס הייבט שוין אָן שפּאַצירן... עס הייבט שוין אָן וועבען...

א פרום וויבעל.

אויף מאיר בעל הנם האב איך געגעבען...
און דו קענסט אמתך געלע,
בת שפחה שרה=שיינדעל, אשת ר' אלו,
און דו ווייסט, לעבער, בארמהערציגער גאט,
אז נישט מיר צולעב, נישט צולעב מיין מאן אפילו,
נאר איין=אין=איינציג צולעב דיין הייליג געבאט,
געה איך טיבליך
זאָרסט דו מיך בעשיצען, רבנו דעקא פולו,
וואו איך טהו מיך קערען און ווענדען...
און בענשען מיין טראכט, און מיין מאנס פֿשר'ע לענדען...
(פֿערשווינדן).

ער און זי:

זי

(ווינשענדיג זיך).

מעבעל — ווייס; זילבער'נע טאפעטען —

ער.

געביטען דארפסט דו, קינד, נישט בעטען —

זי

(ווי פֿרוהער).

א גאלדענער אמפלוז...

ער.

דאס ברענג איך פֿון טריעסט...

זי.

און בלומען פֿיעל... פֿיעל...

שמעקענדיג=שאַטענדיג=קיהל

זאל זיין אונזער געסט...

(פֿערשווינדען).

סוּחָרִים :

- אויפ'ן יריד ? - מאַרבע בנפּות האַרץ !
- איך פֿאַר מיט'ן פֿרייז...
- און איהר ר' חֲדָקָא ...
- ד'האַב מיין אייגען פֿערד און בירקע...
- איך געה צו פֿוס, ד'קען אייך אונטער-וועגעל -

אַ נַע וְיָד

(פֿערבטאמלענדיג.)

מינע נעגעל... וואו זענען מינע נעגעל ?

צוויי בעל-עגלה'ים :

ערשטער.

מינע פֿערד ?

האַבער ! פֿון זיידען אַ קבֿלה
פֿון אלטען יוסל זעל עגלה,
גילוי השֿפּים, געהערט ?

צווייטער.

אַ שפּאַלה !

מינע - קליינע און מאַקאָד !

און גיב איך מיך אַ זעץ אויבען אָן.
נעס'ך ס'בייטשעל, און קנאַק'ך.
שוויצט מען און גיט-דין שֵׁל מַעֲלָה,
טאַנצען שֵׁדִים אין קאַן !

(אָב.)

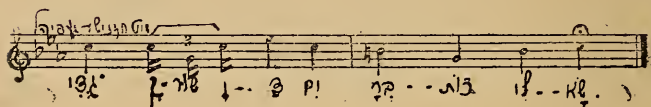
חֲזוֹן און יוגג ווייבעל :

חֲזוֹן.

עס זינגט זיך נור צו דיר,
אלץ דורך דיר, אלץ פֿאַר דיר !

מען לאָזט פֿון פֿאַרהענגיל נישט אראָב קיין אויג -
 ס'הארץ חלשט: זאל זיך עס געבען א בויג...
 זאלען זיך בעווייזען די זיסע צייגים,
 וועט געהן: גדי - קשור - גבים...
 ברכות לישא - א - א - א - א

• (אב)

א ווייבעל

(בלאָזט זיך אויף די געגיל),
 או - או - או, או - או - או,
 אוי, ווי איך פֿריהר! אוי, ווי איהר פֿריהר...

• (אב)

א שכיב מרע.

און איהר,
 בִּשְׂרָעֵ עֵדִים, הערט! און דו, סופר, בִּשְׂרָעֵר, פֿערשרייב,
 וואָס איך, יוסל, בן, זכר צדיק לְבִרְכָה, ר' לייב,
 געזונד אויף דער נשמה, האַטש קראַנק אויפֿן לייב,
 זאָג מיט א קראַרען שגל און א פֿעסטע דעה:

א קרן בנמת
 אָלף דיגרי זקב! פאר יודעי חן און אנשי אַמת,
 צוצוטהיילען שגה בִּשְׁנָה - א מאָה - -
 אויך, ווייסט דער בוהן לְבָבוֹת -

• (אב)

חברה נושאים. שמש

(רדסט; גלייך ער האלט און קלאפט מיט א פושקע).
 צדקה תציל ממות! צדקה תציל ממות!

(צו זיך מיט א שמועלעל).

איך טרײַב קיין קאטאָוועס:

מיך און מיין הויז=געזינד,

מיין ווייב און קינד —

טיינע גראָהע צעפליך! —

(שטעקט די האַנד און פּוּשקע; שרעק:)

קנעפליך! סאַמע הויזען=קנעפליך!

(עס קיסטן אָן:)

ארבייטער

(רעדען קאָנספּיראַטיוו, וואָס אַמאָל שטולער).

א בלינדע

(וואָס איז נאַכגעגאַנגען די שטומען, שטעלט זיך, בעים שטיל-ווערען, אָב).

חברים, ד'בין דאָך בלינד...

פֿערשיקט, האָב איך דאָ די אויגען פֿערלוירען;

מיך האָבען געפֿיהרט די אויערן,

אין שטיל אַ צינד!

(רעדעלט, זיך איינהערענדיג, ארום).

אַ לאַמער.

אין טורמע אין קייטען געוועסען...

אַ פֿוס געפֿוילט; אַראָבגענומען...

האַב'ן איהם די מיין אויפֿגעפֿרעסען...

נישט צו קבֿר ישֿראַל געקומען...

געמאַכט אין דומע אײַן אינטערפֿעלאַציע...

האַט די ביוראָקראַציע

די דומע צוטריבען...

בינ'ן לאָס געבליבען...

• (בא)

משפילים:

- הע? מיר שעפען נחת!
 - די פלעדער-מינו להכעים!
 - דא וואהנען געוויס איבעראל...
 - אינוניערען, דאקטוירים...
 - די צייט געהט נישט צוריק!
 - (צום רויטען דאך וווענדיג).
 - דארט - געוויס א יענעראל!
 - (אין אונטערקומענדיגער).
- ארבייטער.**

חמורים!

ס'א פארניק!

(אָב, משפילים - דערשראקען. ארבייטער, לאַבענדיג).

א געקעפטער

(בלאנדעט ארום מיטן קאפ אין די הענד פאר זיך).

א סאלדאט

(מיט א דורכגעשאסענער ברוסט, קומענדיג איהם א קאנגען).

בױט אויף מיר בױז?

(זו יענער הערט נישט, שמעלט ער איהם אָב, ועצט איהם דעם קאפ אויף)

האלו אין נאקען ארויף).

בױט אויף מיר בױז?

דער געקעפטער

(בעטראכטענדיג די וואנד פֿון סאלדאט).

איך ווייס?

דאס האסט דו מיך צורעכט געמאכט?

סאלדאט.

נישט בעוואוסטזיניג געווען -

איהר - מיך - געשאסען...

(וויצט איהם די וואנד).

דער געקעפטער.

האָט דיך פֿערדראָסען ?

סאָלדאָט.

וואָס געשעהן איז געשעהן ! -

(געארמט אָב).

א געהאנגענער

(פוט א שטרוק אויפ'ן האלו, ארויסגעזעצטע אויגען).

מיט אויגען אויגען זעהט מען ווייטער אין בעסער !

(אונזרהוי, זוכענדיג ביי זיך).

אָבער וואו איז מיין מעסער, וואו איז מיין מעסער ?

(אָב).

(פון שוהל הערט זיך א געוויין).

(פון רעכטס אין לינקס קומען אן)

צוויי חברה'ס יונגע לייט.

דיכטער

(געעהנדיג פון הונטער-צום פאדערנוד).

הערט זיך איין, הערט זיך איין,

צום שטילען געוויין, צום אלטען געוויין...

פון שוהל ארויס קומט-עס,

ווי א טויב ברומט-עס,

און עס טרויערט און עס קלאַגט:

וועה דעם מלך, וואָס האָט זיין זעהן פֿעריאָגט,

זיין פאלאץ צערשטערט !..

דער צער איז טיעף ווי אַ גים -

דער קלויסטער גלאק

(וואָס האָט זיך צעוויגענט)

בנים - באַם ! בנים - באַם, בנים - באַם !

(פֿערשוועגט).

שטימען

(פון צווישען די חברה'ס).

— איהר הערט!

— עס קלינגט אָב די ערד!

— עס ציטערט דער וואַלקען. אין דער הינד!

— און אונזער שוהל שמעהט שטום און בלינד...

— און אונזער שוהל איז האַליץ,

עס פֿרעסט זי דער ווארם,

און פֿאלט פֿאַר וועהטאָג צוזאַמען —

— מיר געהען זוכען אַ לאַנד —

— פֿערגעסט נישט די אלטע מאַמען,

דאָס הייליגע לאַנד.

(ארבייטער קימען צוריק).

(געהען אָב).

איין ארבייטער.

און איך זעה נור איין קאָנסעקווענץ

(מיט אַ בלוק צו שוהל אין קלויסטער)

נישט דאָס — נישט יענץ!

אַליץ, וואָס דריקט,

שטיקט

לעבט פֿון רויב,

און ווערט פֿערגעטערט, —

מוס ווערען צערשמעטערט

אויף שטייב!

דער געהאנגענער

(שמעלט זיך אויף אַ שטיין).

אויפֿן הויכען שטיין שמעה-איך,

און מיט מינע אויסגעגלאַצטע אויגען זעה-איך:

עם קומען צו רייטען
פֿון ווייטען, פֿון ווייטען
די זיסע, די פֿרייע,
די נייע -
די גאלדענע צייטען -
בלינדע.

איך הער זיי פֿון טראַקט -
ווי עס הילעכט, ווי עס קנאקט -
האַפּ-האַפּ! האַפּ-האַפּ!

געקעפטער.

אַמט, נאט איך מיין קאַפּ,
נאט איך מיין קאַפּ!

(חאַפּט'ס און שטרעקט'ס פֿאַר זיך אויס).

(איבערצעטיגטע בעווייזונג).

(עס בעווייזען זיך:)

ער און זי.

(לעבענדיג. זיי זעהען די שאַטען נישט, שניידען זיך דורך דורך די
חברה'ס און ארבייטער. געהען געארמט צום פֿאָדערגרונד. חברות און
ארבייטער רונגעלען זיי ארום, פֿערדוושט, בעמיהענדיג, זיך קפּים צו
דערמאָנען, קוקענדיג זיי אין די אויגען ארעין).

ער.

געבעטען דארפסט דו, קונד, נישט בעטען.

זי

(מיט אַ טרוימערושען שטיינעל).

... מעבעל ווייס, מיט זילבערן בעשלאַג...

ער .

זאָג ווייטער , זאָג ...

זי .

אין שלאָף=צימער ראָזע=טאָפּעטען ...

און בלומען אַ סך ... אַ סך ...

(פּלוצלינג דערשראָקען).

אַח !

אַ וואונדערליכער שאַטען אין דורכגעפּלויגען -

ער

(נישט גלויבונג).

קינד !

זי

(מיט לעכט כּעדויערנדען פּאַרוואַרף).

מענער זעהען נור מיט די אויגען !

(צוריק דערשראָקען).

ער

(אונרוהיג).

וואָס ווייטער !

זי

(זיך איינהערענדיג).

אַ וואונדערליכער קלאַנג ...

נישט געפּעט ,

נישט געוויין אונג נישט געזאָנג ...

ער

(אונרוהיגער).

קום , קינד , ס'איז שפּעט ...

זי

(ווימוצענדיג איבערן געפיל, צום האַרזשאַנט ארויס).

פֿון דאָרט קומט עס, פֿון דאָרט...

ער.

פֿון המליגען אָרט?

איך — הער ניש' אַ וואָרט!

זי

(בעדויערנדיגער פֿאַרוואַרף).

מענער הערען נור מיט די אויערן!

(מיט וואַקסענדיגער אויגה).

אַ טרוקענער קלאַנג...

גלייך עס עפֿענען זיך טויערן...

גלייך עס ריקען זיך שטוינער...

גלייך עס שלאָגען זיך ביינער אָן ביינער...

(לעגענדיג דעם קאַפּ אויף זיין ברוסט).

מיר איז אזוי באַנג, אזוי באַנג...

ער.

וויבער הערען! וואָס עס הערט ניש' קיינער...

(אַב).

(אין טיעפֿערן הויכערונד איז געשעהען, ווי זי האָט געזאָגט).

(אויפֿגעוויגט האָט זיך אַ בית-עלמין — אויפֿגעפֿראַלט די טויערן — מצבות

האַבען זיך אַבערוקט, קברים האַבען זיך געעפֿענט — מתים זענען

ארויסגעקומען — געשטעלט זיך, אַנגעשפֿאַרט אָן די מצבות און קוקען

צום מאַרק).

(ערגיץ ווייט, לאַנגזאַם, טרויער, שווער און קרעפֿטיג שלאָגט אַ וויינער

צוועלף —).

(מתים ריהרען זיך, געהען צום מאַרק).

א שאַמען-שמימע.

עס געהט דער טויט! וויינט, ווער עס לעבט!
(שאַמען אלמעליג אָב).

וואַנדערער.

קט שפּינט און עס וועבט! עס שפּינט און עס וועבט!

(פּאַרהאַנג).

דריטער אַקט.

מתים - באלעט.

— פֿאַרהאַנג —

(דער מאַרק ווױמעלט' שוין פֿון מתים, דו שאַטצן פֿון עולם תהיה ווירטען
וואָס אמאָל וועגיגער, פֿערלוערען זיך.)

דריי גרייז-גראָהע מתים

(קומען, פֿאַרבעינעהענדיג, צום פֿאַדער-גרונד.)

ערשטער

(וועחט-מיג.)

קינער נאָך געקומען... געמוזט אוועק פֿון דאָנען...

צווייטער

(מוט קנאָה.)

גוט, דו קענסט'ך דערמאָנען, נאָך עפֿים דערמאָנען...

(מוט צער.)

איך האָב שוין מיין נאָמען פֿאַרגעסען!

דריטער.

קוק אויף דער מאַכּה!

צווייטער.

דורכגעפֿרעסען!

נישט צו זעהן קיין אַת! —

ערשטער .

א פֿערדראָס !

(נאָך א פֿערטראַכטער פּוּנץ .)

אײַנס מעכט איך דאָך ווײַסן :
דער וואַיַעוואַדע - פֿאַר וואָס האָט ער מיך געשמיסען ?
אומשולדיג ! - ד'קען איך שווערען !

דריטער

(קאָפּ שאַקלענדיג .)

פֿון וואָס אַ בּר-מָן האָט צו קלערען !
געווען אַ שלעכטער !
געשמיסען מיך, מיין ווייב, מיין טעכטער...
אַנגעלאָפֿען ביילען... פּרענגיס רייטע, רייטע...!

צווייטער

(וואָס האָט נישט געהערט, מיט פּלוצלינגער פֿערצווייפּלונג .)

אַבער - ווי לאַנג לעבען טויטע ?
ווי לאַנג לעבען טויטע ?

(אלע דריי אָב צום שוהל-געסול .)

דריי אַלְטֶע :

ערשטער

(פֿערטוּלענדיג ראַלען :)

(צום צווייטען .)

דו וועסט זײַן חָן !

(צום דריטען .)

דו, געה פֿון אָרט צו אָרט !
גערעדט זאָל נישט ווערען אַ וואָרט !
אַ וואָרט - אַ פּאַטש ! אָן שום מוּרָא ! - -
איך וועל זײַן בעל-קוּרָא !

דריטער און פירטער

(קומען אונטער.)

דריטער.

אויב איך געדענק?

אָט דאָ איז געוועזען מיין שענק

מיט דער אַפּסגאַ צוזאמען...

א ירושה, עליה השלום, פון דער מאמען!

(צוטרוגע שמוע.)

איין אויג און קאפ - א טאָטער געהאט...

איינמאל - ד'פון געלעגען קראנק -

געקומען דער גלח -

ארויסגענארט - אָפּגע'שמדט...

פערטער.

שוין לאנג?

דריטער.

פר... יום ב'... ב'שלח...

פינפטער און זעקסטער

(קומען אן.)

פינפטער.

מען זאל נישט קענען טהון קיין מצוה!

פקוד חולים! טהיילען קאָכה!

חאָטש שוּפּר-בלאָזען הערען -

ס'חאפט אן א געוויגן...

זעקסטער.

האָט טרערען!

א - האָ!

(ביידע אָב.)

צוויי יונגע לייט.

ערשמער.

לערנען לערנט לשמח
ערשט א מת, וואס איז פֿטור פֿון תורה,
וואס טיישט נישט אויס די בעסטע סחורה,
אויף גבן, הלכשה, קעסט -

צווייטער.

אָבער מען פֿערגעסט!

(בינדע צב.)

צוויי אלטע אַפֿקוֹר־סיים.

(טליתים אויף די אקסעל.)

ערשמער.

חי - חי - חי!

צווייטער.

עפֿים דערמאנט?

ערשמער.

תשעה באב... אונטער די טליתים...

(עס=בעוועגונג מיטן טויל.)

מען האָט זיך געטהיילט!

צווייטער

(שמייכלט.)

געווען גוטע קונדליסעם!

ערשמער.

איך האָב געהאט א קיבעלע...

צווייטער.

איך א וויקאלע.

ערשטער

(מיט אייב-גיין)

מיר א שטוקאלע, דיר א שטוקאלע!

(פיוז.)

ערשטער.

הן - הן - הן!

צווייטער.

וואס ווייטער?

ערשטער.

(שנייטענדיג דעם צווייטן אן אקסעל, צינגענדיג צו די וועבער.)

זי... זי! - די שמש'טע!

צווייטער.

(אלפ-בעיווענגע.)

געוועזן בלאט!

הע? - אויגאנוס האט זי געהאט!

ערשטער.

פלעגט זיך אמושנע שטעלן אין פאליש אין ווינקעל...

צווייטער.

די אויגאנוס - א בליץ, א פֿונקעל...

ערשטער.

ד'פלעג' גען א קנאפאלע.

צווייטער.

איך א צווקאלע...

ערשטער

(אייב-גיין)

מיר א שטוקאלע, דיר א שטוקאלע!

(אב.)

צוויי יונגע לייט.

ערשמער

(האלט אָב דעם צווייטען, וואָס ציהט זיך צוין אַ לאָדען-צו.)
פּאָלג מיך, געה ניש'.

צווייטער

(צום לאָדען צו.)

איך בענק אזוי, דו ווייסט...
(זוכט אַ שפּאלט.)

ערשמער.

קוק ניש', זעה ניש'...

צווייטער

(שפּרונגט אָב.)

שוין געטרייסט... שוין געטרייסט —
(ערשמער פֿיהרט'ס אוועק.)

ביתור.

א מאַמע מוט אַ מאַכטער.

מאכטער

(האלטענדיג זיך אין שאַטען פֿון די הונער.)

אַ חרָפָה פֿאַר לייט; פּאָריקים ווי די זעק!
מוטער.

אַבן גאַנץ... אבן אָהן אַ פֿלעק!

מאכטער.

דאָס קענסט'ו, ארטע מאמע, נישט פֿערשמעהען...
מוטער.

און וויפֿיעל מתים, מיינסט'ו, זעהען...
איי, רייזעל, רייזעל!

(ביידע אָב.)

(פֿון די אָבנעהאַנדלונג שְׂמֵעֵן .)

צוויי בעל בתים .

ערשטער .

האָב איך אַ הויזעל !
ציגעל און איינען די וועגד !
בײַן נאַפּעל פֿון דער ערד אַ פֿונדאַמענט ...
ווינד , פֿייער , וואַסער , — זאָלן ציטערן יִשְׁבָּנִים —
איך הער נישט קיינעם !
איך שטעה אויף מיין אָרט !
און אזוי איז מיין וואָרט ...
י"ש — איז י"ש ;
פֿרים איז פֿרים —

צווייטער .

איהר זענט אַ בר נש !

(כײַדע אָב .)

הקִרְנִים .

(וואָס זענען אונטערגעקומען און זיך איינגעהערט .)

ערשטער .

מען צווייפּעלט און הויזער , סְפָק'עט אין קִרְנִים ...
און דאָס אויף איין איינזערנער ברוק !

צווייטער .

נאָטס שווינדעל !

דריטער .

זייער שאַנד !

ערשטער .

זייער גליק !

(אויף די פתים אין מארק.)

און די — גלויבען נישט אין מױט —
אײן אויג פֿלאַמט נאָך אויף, אַ פֿנים ווערט רױט!
עס העכט אָן אַ שלױף צו קלאַפֿען!
אַ האַנד שטרעקט זיך אױס צו האַפֿען —
(אויף אַ תּבֿרה פֿתים, וואָס לאָזט זיך צו דער פֿאַבריק.)
די געהען קאָנספּערירען — קרויצען מױט די צײַהן —
(צו אַ פֿרוּמען אַרבוּטער, וואָס ווענדט זיך צו דער שוהל צו.)
געהסט נישט מױט?

פרומער ארבייטער

(דערשראָקען.)

ניין! ניין!
אויפֿגעהאָנגען אויף דער פֿאַליצע די צײַהן,
שְׁמַחַת תּוֹרָה קױם געוועזען זאַט —
פֿאַר דאָס — אַ לִוְנָה געהאַט!
אַ טַהֲרָה — בְּבִבּוֹד, פֿײַן!
הַשְׁעָה קבִּין געגאַסען! דער גַּבְאֵי אַלײן!
מױט זילבערנע גאַפֿעליך די געגעל גערױנגט...
האַט מען זיך אַ בײַסל געפֿײַנגט...

קינדער

(לױפֿען אָן, שמועסען אַב די פֿאַרױגע.)

קינדער=שטימען

רעכטס:

פֿי — פֿי — פֿי!

לינקס:

די מאַמע אײַן נישט הי!

(לױפֿען דורך)

עטליכע מיידליך.

איינס.

אמדער די נאכט וועט בלייבען,
לא'מיר שפועלען און צווייגען -
האט איהר א שטיינדאלע, נאך א שטיינדאלע...
(קלויבט.)

א צווייטס.

קומט אדער אלע, אלע!
וועל'מיר שפועלען קען בלאה -
שטיימען.

רעכטס:

ווער און די בלאה!

לינקס:

קריינדאלע!

רעכטס:

ווער און דער קען?

רעכטס און לינקס:

דער שטיינער קען! דער שטיינער קען!
(שפועלען.)

א דריט מיידעל.

(זינגט און פארבייגעהען.)

זענ'מיר ביידע שפאצירען געגאנגען,
צווישען ווייץ און צווישען קארן -
די וועגען, וואו מ'ווע'מיר שפאצירען געגאנגען -
זענען פערוואקסען געווארען...
(א.ב.)

וענ'מור בידע שפאציערען גענאנגען (וויטץ 42)

מזמור בידע שפאציערען גענאנגען וויטץ 42

מזמור בידע שפאציערען גענאנגען וויטץ 42

מזמור בידע שפאציערען גענאנגען וויטץ 42

ציגעלע, מונגעלע, רייב די קלאצקעס (וויטץ 44)

ציגעלע, מונגעלע, רייב די קלאצקעס וויטץ 44

ציגעלע, מונגעלע, רייב די קלאצקעס וויטץ 44

ציגעלע, מונגעלע, רייב די קלאצקעס וויטץ 44

שפועלט, קלען—מוזאָאָריום שפועל א דו—מע (וויטץ 45)

שפועלט, קלען—מוזאָאָריום שפועל א דו—מע וויטץ 45

שפועלט, קלען—מוזאָאָריום שפועל א דו—מע וויטץ 45

שפועלט, קלען—מוזאָאָריום שפועל א דו—מע וויטץ 45

וואַרפֿט אַראָב די ציפּקום (וויטץ 46)

וואַרפֿט אַראָב די ציפּקום וויטץ 46

וואַרפֿט אַראָב די ציפּקום וויטץ 46

וואַרפֿט אַראָב די ציפּקום וויטץ 46

איין אנדערע חֶבְרָה קינדער

(קומט אן זינגנדיג.)

צוגעלע, מיגעלע, רייב די קלאצקעס,
רויטע פאָמעראַנצען;

אז דער טאטע שלאָגט די מאמען,
געהען די קינדערדיך טאנצען —

(דערזעהן אַנקומען קלעזמער, דערפֿרוט:)

קלעזמער געהען, קלעזמער געהען!

די ערשטע חֶבְרָה קינדער

(פֿון זייטן ווינקל.)

וואו, וואו?

די צווייטע.

דאָרטען, דאָרטען!

(קינדער לויפֿען צו די קלעזמער, וואָס קומען אָן אין מיט מאַרק אַרײַן.)

אַ בעל-בֵּיתִיש ווייבעל

(צו די קלעזמער.)

שטעלט איך אָב, ד'בעט'ד,

איזר זעהט'ד,

ד'בין אַ בעל-בֵּיתִיש אַ שענע,

אַ פֿינע! —

שפּיעלט אַ ברוגז-טאנץ!

שפּיעלט מיר אַ ברוגז-טאנץ!

איזר וועט זעהן,

איך טאנץ אזוי שעהן...

קלעזמער

(שטעלען זיך אָב; מאַכען בעוועגונגען, גלייך ווי שפּיעלען אויף גערשיע-

דענע אינסטרומענטען.)

(זעהר שטילע מוזיק.)

איין אלטע „מוהמע“

(וינגט.)

שפיעלט, קלעז - מאַאָזים שפיעל א דו - - מע,
האָטש איין אַרומקעע, פֿאַרט א - מוה - - מע!
(אז מען הערט וו גישט, אינפֿאַך און זעהר טרויריג.)
ניש' געבעטע'... אללין געקומע'...

א יונג ווייבעל

(בלאָזט אויף די נעגיל.)

געפֿרוירען... ד' אויערן, די נאָז!

(בעמערקט די קלעומער.)

וואָס שפיעלט איהר? - וואָס?

גע - וואַאלט!

מיר איז אזוי קאלט, אזוי קאַאַאלט!

ער איז געווען אזוי אַאלט, אזוי אַאַאלט!

קוים זיך געריהרט...

אוי, ווי עס פֿריהרט! אוי, ווי עס פֿריהרט!

עה! שפיעל עפֿים רעכטס! זאָל הילכען, קלאפען -

רוישען, זועדען... זאָל פֿלאַקערן... ברענען -

לאַמך האָטש קעגן -

דעם אַטעם... דעם אַטעם האַפען!

זאָלן זיך מיינע בעקליך רייטלין, די אויגען - גלאַנצען...

(צום רעדעל ארום די קלעומער.)

און איהר - טאַנצען, טאַנצען! -

זאָל מען זיך דרעהען, דרעהען...

זאָלן די סאָוועס וועהען, וועהען, וועהען...

(אַבנעהענדיג אין נעפֿיל.)

טאַאַנצען... טאַאַנצען... טאַאַנצען!

(מען שמעלט זיך טאַנצען; עס ווערט גור באלאנסירט.)

א ווייבעל.

ווארפט אראָב די ציפּקס,
לאָזט אַרויס די האָהר —
מ'זע וואָס מען טאָר נישט —
שטימען.

אי, מע'טאָר, מע'טאָר!
איהר זעהט דאָך שוין, ס'איז גאָר נישט,
לאָזט אַרויס די האָהר!

ליידענשאפטליכע שטימען
(פֿון געפיל אַרויס, צוקומענדיג.)
טא — אַנצען, טאַאַנצען, טאַאַנצען!
דאס זינגע ווייבעל

(אָבגעהענדיג.)
קאַאַלט ... קאַאַלט ... קאַאַלט ...
ליידענשאפטליכע שטימען
(געהנטער געקיסען.)

טאַאַנצען ... טאַאַנצען ... טאַאַנצען ...
דאס זינגע ווייבעל
(ווייטער אָבגענאַנגען.)
קאַאַלט ... קאַאַלט ... קאַאַלט ...

פון עולם ה'דמיון: ער אין זי.

ער.

היינט איז אונזער חתונה,
קלעזמער שפּיעלען שוין!
און די שענע געסט ארום —
לא'מיר טאַנצען, קרוין!

זי .

מיט די חופֿה-שטענגאלן
קומט דער שמש באלד !

ער .

און דער רב וועט ציטערן,
ווייל דער רב אין אלט ! —
הארץ און הארץ אייג אין אייג
דיק דיך צו אין גאנצען !

ביידע .

הארץ און הארץ, אייג אין אייג —
אזוי איז גוט צו טאנצען !

(שמשים מיט אויסגעלאָשענע הַבְּדִלוֹת פֿיהרען אַ בִּלְהַ אונטער

אַ שוואַרצער חופֿה .)

(מיטליידיג געמורטעל .)

בלה .

נישט בעטרויערט מיך,
נישט בעדויערט מיך,
ד'האַב'ס נישט געוואַלט !

(גרוימאס .)

און געפֿאַרעמען — ווי פֿאַר שפּיגען, —

(שטיינעלט .)

אַ יונגאלע געהאט אין זינען
אַ יונגאלע אַ גאלד !

(קלאַנט ויך קונדיש .)

נור די מאמע פלאַנט מיך,
און דער טאטע יאַנט מיך ...

(נאאיוו.)

האָט מיך פֿון דער נויט
געראטעוועט דער טויט...
דער גוטער, וויסער טויט -
(טרעט ארויס פֿון חופּה, ויך אימקוקענדיג.)

אָבער וואו איז מיין יונגאלע,
וואָס מיין הארץ האָט האָלד ?
(געחט ארום און זיבט.)

אָבער וואו איז מיין יונגאלע,
מיין יונגאלע - מיין גאָלד ?
(בעט זיך.)

גוטע מענשען, טרעפט איהר'ס
זאָגט, איך האָבן האָלד !
איהר וועט'ס דערקענען, דערקענען !
פֿון עלפענבויין די צינדאליק ;
א קול'עכיל - א גלעקאלע,
צו קושען יעדעס לעקאלע,
צו קושען אלע ביינדאליק...
און אונגאליק ווי לעמאליק -
ציטערויגע פֿלעמאליק ;
יעדער בליק - א ח'נדאלע...
טאָמער טרעפט איהר איהם
טאָמער זעהט איהר איהם
זאָגט, אז שיינדאלע -
אז זיין גוטער פֿריינד
בענקט נאָך איהם און וויינט...

(פֿיווע.)

מתים.

טאנצען, טאנצען, טאנצען...

אנדערע

(האפען אונטער.)

אל'מען פֿערגעסען —

די פֿונסטערע קבֿרים! די ווערים, וואָס פֿרעסן...
און אלע זבֿרונות, וואָס נאָגען און פֿלאָגען...

בוֹגֿרת.

ווי קען מען פֿערגעסען, ווי קענט איהר עם זאָגען?
אזוי פֿיעל פֿערשווינדעלט, אזוי פֿיעל גענארט!
יאָהרען אזוי פֿיעל געהאָפֿט און געוואַרט!
א לעבען דורכגעלעבט — א טויב שטומע נאָכט!
נישט הויך גערעדט, נישט געשטופֿט, נישט געלאַכט,
נישט געפֿרויט זיך, נישט געשפּיעלט!
קיין וואַרומע האַנד ארום האַלז נישט געפֿיהלט!
אין קיין אויג נישט אַרײַנגעקוקט טועף — נישט, נישט!
קייןמאָל נישט געקושט, קיין אײַנציג מאָל געקושט!
עם האָט געצווינקט, עם האָט מיך געברענגט —
ד'שנייד די נעגיל אַרײַן אין די הענד!
איך קרײַז מיט די צײַהן —
ניין! ניין!

(שריט.)

ווער וועט מיר דאָס פֿערגעלטען?
איך וויל שעלטען, איך וויל שעלטען!
ניט מיר א שטיין!!!

(א.ב.)

אַ מַתִּים־שְׁטִימֶע.

שפּוּעלט, שפּוּעלט, שפּוּעלט,

שוועבט, שוועבט, שוועבט!

לעבט, וואָס אַהר האָט נישט דערלעבט!

פֿיהלט, וואָס אַהר האָט נישט דערפֿיהלט!

(הַבְּנוֹת צום טאַנצן.)

אַ בַּתּוֹלָה.

(צוין אַ בַּחור ווי-זא-ווי.)

בַּחור, בַּחור, לעבעדיג, פֿרויליך!

איך בין דאָך מלֶבָה, זי דו מנין מלך!

דער בַּחור.

בַּתּוֹלָה, בַּתּוֹלָה, איך דו זאַלסט ווּסען:

מיך האָט הינט דוֹכה דריי כּאַל געשמוסן!

אַ יונג.

מיידעל, מיידעל,

הייב אויף דאָס —

בַּתִּים שְׁטִימֶען.

פֿוי, פֿוי! דאָס איז נישט איידעל!

דאָס איז נישט איידעל...

ער און זי.

(וואַלן טאַנצן ווי-זא-ווי.)

ער.

דאָס האַרץ האָט אומנסט געבענקט און גענאַגט...

זי.

אלץ וך אַבגעזאָגט, אלץ וך אַבגעזאָגט!

ער.

ענטלאָפֿען פֿון גוטע, געמועדען דעם וועג!

זי.

פֿערוואַגעלטע נעכט, פֿער'חשכ'טע טעג !
ער .

זונען אזוי פֿועל און שטערען פֿערלאָשען !
זי .

ווי דזיבטליך מי' גראָשען ! ווי דזיבטליך מי' גראָשען !
ער .

מיר האָבען צעשמעטערט... וועלטען, אזוי וועלטען !
זי .

ווער וועט אונז פֿערגעלטען, ווער וועט אונז פֿערגעלטען ? !
שטיממען .

אזוי, ג'לוסט זיך צו שרייען, אזוי, ג'לוסט זיך צו שעלטען !
יוסל

(צום ווי-זא-ווי.)

בלומע, בלומע, טאנץ מיר א קעגען,
לאַמיר דערקעבען, וואָס מ'האַט ניש' דערלעבט !
די בתולה .

יוסל, יוסל - דו טאנצסט ניש' א קעגען !
שטעהסט אויף איין אָרט, ווי צו - גע - קלעפט !

קינדער-כאַר

(ריכט זיך אַרען.)

א ראָד און א ראַנע,
א שטרויענע פּאַנע -

מתים כאַר .

מאַכט רעדער, מאַכט רינגען,
הוליען, טאַנצען, שפּרינגען,
שפּיעלען, זינגען - -
האַלזען, קושען - -

אַ שטימקע.

און אז דער טאָג וועט דערווישען ?

אַ צווייטער.

ס'איז דען געטאנצט ?

שטימקע.

באלד, באלד...

(עס ווערען נייע הכנות געמאכט.)

ס'יונגע ווייבעל.

קאזאלט... קאזאלט... קאלט...

שטימען.

ס'ווערט ניש' געטאנצט, ס'ווערט ניש' געטאנצט !

(פון שוהל הערט זיך דאָס מתים געבעט.)

(מתים, ווערען צומישט, בלעכען אַבהענדונג.)

מתים=שטימען.

וועה, וועה, וועה...

ס'ווערט גאָר ניש' געשפיערט, גאָר ניש' געטאנצט !

יונגער אַפקורם.

העי ! קלעומער, טענצער, העי !

ווער האָט די שרעק פֿערפלאַנצט ?

מתים !

איהר אין די סאָוויעס, איהר אין די טליתים !

זייט איהר בלינד ? ! זייט איהר טויב ? !

הערט ! שאַקעלט אָב פֿון אייך דעם שטויב !

קינדער, מענער, ווייבער !

רייסט אראָב פון די לייבער !

דאָס שפינוועבס פֿון תּוֹרָה'ס,

מסורת,
פון אלטע, לאנג פערפֿוילטע דורות!
הערט זיי ניש', הערט זיי ניש!
שפיעלט, טאנצט! מונטער, פֿרוש -
די הענד, די פֿיס צופיהרט -
קאג - קא - נ - ערט!

שטימען.

מיר קענען ניש', מיר קענען ניש!
זיי פֿער'כמ'ען אונז,
זיי פֿערשרייען אונז,
זיי פֿערוויינען אונז...

(א טהור ריכט זיך ערגעץ אויף; א רויטע פֿלאם פֿאלט פֿון דער שטוב ארויס
איבערן מארק.)

געשרייען.

געוואלט! געוואלט! געוואלט!
(מענשען לויפען פֿון שטוב ארויס.)

מתים

(וואָס האָבען זיך אָנגעהויבען צוריק צו לאָזן צום פֿאָדערנונד, שמעלען
זיך אָב, טאָענדיג אַ וואַרע פֿאר די לעבענדיגע.)

מתים=שטימען.

- עמיץ איז אוועק געפֿאלען
ווער ווייס, וואָס פֿאר אַ קרענק!
- די לויפען רייסען איין די שוהל...
- יענע קלאפען אָן אין שענק
- דאָרט מווען זיין די תּכּוּה=לייט,
- אַ סענדה, מן הסתּם!
- יענער קלינגט ביים רופּא אָן -
- דער קען געבען - סם!

לְעֶבְעַנְדִּיגֶע:

(דער רופא מוט א לאסטער אין דער האנד.)

(נושאים-ליט פֿון שענק.)

(געהען מוט די פֿיהרער צוריק.)

אַ פֿיהרער

(צום רופא.)

עס ווארפט זיך מוט איהם ס'בעט ?

דער רופא.

אז מען רופט צו שפעט !

אַ הֶבְרָה מאַן

(צום צווייטען.)

בזוט „בעלע“ —

דער צווייטער

(שטאמלדוג.)

עלע — פעלע — בעלע —

(פֿאלט.)

(מען הויבט איהם אויף.)

לְעֶבְעַנְדִּיגֶע

(אָב אין שטיב ארען.)

מתים

(לויפען צו טוהר אין צו לאָדען, קוקען ארען דורך שפאָרקס.)

אַנדערע

(געסען זיך צוריק צום „שאַנצען“.)

מתים=שטימען.

— דער הילף רעד ?

— דער רופא רעד —

— הייסט געבען פֿוזעם, אויף זיין אַהביות —

— דער הילף מאַכט משוגה'גע הענוות —

פיער טער אַקט.

(שטילע פּיוזע.)

(מיטנאָך פּתים באלאנסירען נאָך, אַבזע וזער שוואַך.)

מתים-שטיממען.

— ר' זעט זיך בעווייזען ?

בלינדע.

ר' שטעהט שוין און טהור !

שטיממען.

פאר וואָס זעהען ניש' מיר ?

בלינדע.

איזער זעהט — קליידער; ר' אי' נאָך נישט בעקליידט !

אַט געהט ער... די הענד צושפּרייט...

נאָך נישט אויסגעטרוקענטע טרערען...

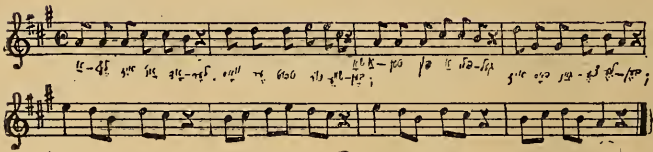
רעד עפּוס...

שְׂמִימָעוּן.

— טִים... לְאִמְעוֹן הָעֶרְעוֹן...

דָּעַר פְּרִישְׁטֶער, נִישְׁט גַּעזְעֶהעֶנְעֶער מֵת

(זוֹנגט).

אַלף אִינוּ אִינוּ אִינוּ אָדלעך, וואָס עך טהוט נור שוועבען;
 אַ שאַמען פֿון אַ פֿלויגעל אִינוּ דאָס גאַנצע לעבען...

מֵאַנְצֶענְדִיגֶע מֵתִים.

נאָך וואָס, נאָך וואָס קלאַנגען?

באלד וועט טאָגען —

נִישְׁט מֵאַנְצֶענְדִיגֶע:

שאַ! שאַ! שאַ!

דָּעַר נִישְׁט גַּעזְעֶהעֶנְעֶער מֵת.

בֵּית אִינוּ אַ הויז, וואוּ מ'אָיִן נִישְׁט לאַנג גַּעזְעֶסען...

אַז מען רופֿט צום מִשְׁפָּט — —

מֵתִים = שְׂמִימָעוֹן

(מאַנכע אויסגעלאַסען, אַנדערע בוימער.)

חַא! חַא! חַא! — חַא! חַא! חַא!

דער נישט געוועהענער ית

(ענדגוט.)

..... מוז מען אלץ פֿערגעסען!

א ווייבעל.

לא'מען טאנצען -

לא'מען טאנצען!

האפט איך אונטער ד'אָרִים!

לא'מען פֿערגעסען,

די ווערם, וואָס פֿרעסען,

די פֿינסטערע, קבֿרים!

טאנצען! טאנצען...

דער מאַדגעניטטערן

(שלאַגט דורך אַ וואַלדען, בליצט אויף.)

מתים־שטיממען.

וועה, וועה! עס הייבט באלד אָן טאָגען!

סיר קענען שוין קיין ליכט נישט פֿערטראָגען,

עס וועט אונז פֿעריאָגען, עס וועט אונז פֿעריאָגען!

יונגער אַפּקורם.

טאנץ! טאנץ! טאנץ!

וואָס ציטערט איהר פֿאַר מאַדגעננלאַנץ!

שטיממען.

וועה, וועה! דער טאָג וועט אונז דערווישען...

חקרן

(צום צווייטען.)

קום, קום - מען דארף זיך נישט מיטען...

(א.ב.)

יונגער אַפּקורם.

מונטער, פֿריש !

שטימען.

מיר קענען ניש', מיר קענען ניש' !

דער האהן

(בעוווט זיך.)

יונגער אַפּקורם.

שוואַכע, צו די ווענד !

אַרבייטער

(שטימען.)

— נישט קיין קלאסען-קאמפף, נישט אונזער זאך !

— ער וואָלט עפּוּס געמאַכט, מיט אונזערע הענד !

יונגער אַפּקורם.

שפּארט איך אָן אָן די מויערן !

(שוואַכע טהוען עס.)

שטימען.

וועה, וועה...

יונגער אַפּקורם.

נור נישט וויינען, נור נישט טרויערן !

זאמלען קראַפֿט ! זיך אַקעגען שטעלען ! —

די שוואַכע

(פֿון הונטער די ווענד.)

מיר וועלען נישט קענען, מיר קענען נישט וועלען !

יונגער אַפּקורם.

הייבט אויף די קעפּ, די אויגען הייבט העכער !

שׁוואַכע.

די קעפּ - די הוילע, די שוואַרצע - לעכער!

יונגער אַפּקורם.

היבט אויף די פֿויסטען, ד'פֿויסטען צום הימעל!

שׁוואַכע.

פֿויסטען פֿון פּראָכנע, פֿון שטויב און פֿון שוועל!

יונגער אַפּקורם.

מיר וועלען נישט פֿאַלגען - מיר וועלען נישט הערען!
ווער עס פֿיהלט די קראַפּט, דער זאל שווערען -

שׁטוימען.

מיר שווערען!

מיר שווערען ביים בלוט, וואָס ס'איז געווען רוים,
און מען האָט מיט שטינקענדיג וואַסער פֿערשוועכט!
ביי פֿערלויבענע טעג, פֿערוואַגעלטע נעכט -
ביים טויטען רעבען, לעבענדיגען טויט!
מיר שווערען!

יונגער אַפּקורם.

מיר וועלען איהם טריצען!

מיט די צייהן זאל ער קריצען!

זאל ער דונערן, בדיצען -

צופֿיהרען די אַרײַם!

זאל ער שרייען, זאל ער שעלטען,

זאל ער קעהרען וועלטען -

אויס! מען געהט נישט ציריק אין קיין קברים!

עס זענען קיין טויטע נישטאָ!

דער בלעכענער האהן

(מוט היזק.)

קו - קע - רי - קו ! קו - קע - רי - קו !

מתים

(ווערען פֿערצימערט.)

יונגער אַפּקורם.

שוויג, פֿערשטום, ווי אַ מויו!

אויסגעפֿליקטער האהן!

טרוקענער שפּאַן!

איך פֿליק דיר די רעשט פֿליגעל אויס!

דער בלעכענער האהן.

(ווערט ביוו, מאַכט ווינד מוט די פֿליגעל.)

מתים - געוויין.

וועה צו אונזער קראַפֿט! וועה צו אונזער דויער!

אונז שניצט נישט קנין מויער,

עס פֿאלען אָב די הענד,

עס רייסט פֿון די ווענד -

אַ הויב, אַ וואַרף - אַ וואַרף, אַ הויב!

עס יאָגט אונז

עס טראָגט אונז

ווי פֿלעווים, ווי שטויב!

(ווערען פֿערטראַגען צו די קברים, וואָס עפֿענגען זיך, אין לאַזען ווי אַרען.)

מַצְבוֹת שטעלען זיך צוריק אויף ווער אַרט.)

שטימען פֿון ווייבער אָהן קופֿקים.

הייבט אויף, געשווינדער - לאָז זיין איין עק!

דער ווינד בלאָזט אוועק - דער ווינד יאָגט אוועק...

(פרוויזן הויכען.)

געוואלט, מיר קענען ניש', געוואלט, מיר קענען ניש' —

קאמישער אלטער

(קומט ארויס, ווי ביי נאכט, נחת שפּענדונג.)

פּריש!

וואנדערער

(שמעהט אויף.)

אין קיובה-ראנד

שאַפּט אַ פֿערבאַרגענע האַנד;

ראָונגע נעפּיל שפּינט זי,

לזשטיגע פֿעדעס בונט זי,

אַ טאַג ווערט אויסגעוועבט...

און אין האַרצען-ראַנד

שאַפּט אַ פֿערבאַרגענע האַנד;

גראַהע נעפּאלך שפּינט זי,

וויסטע שאַטענדליך בונט זי...

בענקשאַפּט ווערט געוועבט...

וועצט זיך אויפֿין ביזקול: פֿערטראַכט זיך — פֿאַהרט זעהר לאַנגזאַם

און נאַכטראַכטענדונג, אין דער ריכטיגער צום שוהל-געסיל.)

וועבטער

(וועקט זיך — שפּרינגט אונרוהיג אויף — קוקט זיך אום — עטוואַס

פֿער'תדושט, דערנאָך זעלבסטפֿערגנוגט.)

אודהום — ס'שלאַפּט נאָך אַלץ בעריהט!

איך שלאָף און היט — שלאָף און היט!

קוינער קוינעם נישט געשטאַכען...

נישט איינגעבראַכען...

און ס'האַט נישט געברענט —

היזק נישט אַ צענט...

(טאפט זיך בעם האלו וויכענדיג דאס פייפעל.)

(זעהר אינדרהיג.)

אָבער צום טייפעל,

וואו איז מיין פייפעל! וואו איז מיין פייפעל?

(אָב, אינדרהיג טאפענדיג.)

שוהל-קלאפער

(קומט ארויס אין ווינקעל בעם שוהל געסיל, שמעלט זיך בעם טהויזער.

קלאפט אײַנס, צוויי, וויל קלאפען דריי.)

וואנדערער

(פון קלאפען גרשױטערט; געבויטענט.)

נישט מעהר!

שוהל-קלאפער

(זיך אויסדרעהענדיג, מיט שרעק.)

ס'ס וַשָּׁלוֹם, געשטארבען ווער? —

וואנדערער.

אן-אוואן!

(פאָהרט צום שוהל-געסיל צו.)

(צוויי פון די נעכטיג-פֿערשפעטיגטע סוחרים קומען אן מיט שליסעל

אין די הענדר.)

ערשטער.

אלטווארג איז ביי מיר פֿערהאן

דריי וואגאן, אָפֿשֶׁר מעהר!

וואנדערער

(פֿערשווינדענדיג אין שוהל-געסיל.)

אין דער האָהן — איז — — דער!

